

Romana HONSOVÁ, *Společné a přece rozdílné? Klíčové okamžiky dějin 20. století v českých a rakouských učebnicích dějepisu*. Diplomová práce PF JU, České Budějovice 2012, celkem 154 s., z toho 7 s. textových a 4 s. obrazových příloh.

Posudek oponenta diplomové práce

Diplomantka si za téma své diplomové práce vybrala jak stále důležitou a aktuální, tak také náročnou i složitou problematiku česko-rakouských vztahů. Zde se zaměřila na oblast jejich tematizace a didaktického zpracování v procesu dějepisného vyučování. Proto provedla pečlivou a zdařilou analýzu zpracování historických událostí, které se dotýkají obou sousedících zemí a mají vliv na utváření historického vědomí žáků. Adresáty učební látky jsou v českých a v rakouských učebnicích dějin 20. století studenti vyšších tříd gymnázia.

V předložené diplomové práci diplomantka nejdříve provedla v první kapitole *Učebnice dějepisu jako edukační médium* (s. 11-24), potřebně teoreticky zaměřené, shrnutí současných názorů na učebnici, která slouží jako základní edukační médium (prostředek). Následně toto aplikovala na zkoumané dějepisné učebnice. Druhá kapitola *Výzkum učebnic dějepisu* (s. 25-33) nám stručně přiblížila podoby výzkumu učebnic ve třech zemích, v Česku, v Německu a Rakousku. Ve třetí kapitole *Pojetí výuky dějepisu v České republice a v Rakousku* (s. 34-49) diplomantka popisuje pojetí výuky dějepisu v Česku (ČR) a Rakousku. Ji použitý popis proto čerpá z analýzy kurikulárních dokumentů. K těm v Česku patří Rámcový vzdělávací program pro gymnázia, zatímco v Rakousku se jedná o vzdělávací plán pro AHS-Oberstufe, který je platný od školního roku 2007/2008. U autorky oceňuji její promyšlenou strukturu celé práce. Čtvrtá kapitola *Analýza vybraných učebnic dějepisu* (s. 50-89) je nejrozsáhlejší částí celé práce a je věnována analýze vybraných učebnic dějepisu. Za Česko si autorka vybrala tři učebnice (přičemž dvě jsou součástí jedné ediční řady - jedna je věnována obecným, druhá českým dějinám). Zde se jedná o učebnice, které jsou podle provedených výzkumů Blaženy Gracové dnes nejvíce a nejčastěji využívány při dějepisné výuce na gymnáziích. Zajímavé je i to, že v Rakousku, kde je, na rozdíl od Česka, nabídka učebnic mnohem rozsáhlejší, se diplomantce nezdařilo objevit možnost obdobného srovnání, takže si, na základě konzultací s rakouskými učiteli, nakonec vybrala jen dvě učebnice. Ve zkoumaných učebnicích pak provedla analýzu zpracování čtyř klíčových událostí: 1) rozpad Rakouska-Uherska a vznik nástupnických států, 2) anšlus Rakouska a mnichovská dohoda, 3) odsun německého obyvatelstva z Československa v letech 1945-1946, 4) pražské jaro. Během probíhající analýzy autorka položila hlavní důraz na ten aspekt, jak jsou v daných učebnicích události interpretovány, jak jsou učebnice vybaveny ikonickým materiálem, dokumentárními texty a didaktickým aparátem, přičemž správně uvedla, že v dnešní době není učebnice jediným edukačním médiem (s. 50). Pátá kapitola *Empirický výzkum na vybraných gymnáziích Jihočeského kraje a spolkové země Dolní Rakousko* (s. 90-132) zachycuje průběh a výsledky empirického průzkumu, který byl proveden na jednom českém (Soběslav, 108 respondentů) a na dvou rakouských gymnáziích (Waidhofen an der Thaya a Wieselburg, 63 a 61 respondentů). Cílem autorčina výzkumu, kterého se účastnilo celkem 232 respondentů, bylo zjistit, jaké konkrétní znalosti o svých sousedech mají mladí Češi a Rakušané a jaké zaujímají postoje a názory vůči svým sousedům. Z průzkumu vyšel autorce tento shrnující závěr: 1) mladí lidé o sousední zemi mnoho nevědí, 2) příliš často ji nenavštěvují, 3) jejich

názory výrazně ovlivňují média, 4) minulost je až příliš nezajímá, 5) většina dotazovaných mladých Rakušanů vnímá pozitivněji otevření hranic než starší generace (jejich rodičů a prarodičů).

Důležité také je, že diplomantka v *Závěru* (s. 133-136) své práce ukazuje, že asi současná podoba učebnic nemůže stávající stav příliš změnit. Proto také podporuje myšlenku na vytvoření společné česko-rakouské dějepisné učebnice. Zjistila, že 64% mladých Rakušanů považuje odsun za správný. Již v roce 2010 se obrátilo Fórum pro česko-rakouský dialog na obnovenou česko-rakouskou komisi historiků, zda by nešlo zpracovat společné česko-rakouské dějepisné učebnice, které autorka chápe jako cesty: „*ke zlepšení vzájemných česko-rakouských vztahů a k odstranění různých předsudků a stereotypů*“ (s. 136).

Předložená diplomová práce se vyznačuje kvalitní formální, stylistickou i gramatickou úrovní, což nesnižuje ani to, že se někde objevují drobné překlepy. Na diplomantčině práci také patřičně hodnotím i schopnost autorky správně se vyznat a komunikovat v cizojazyčném prostředí a její evidentní zaujetí tématem. Právě to ji přivedlo i k práci s nejnovějšími rakouskými dokumenty, které se věnují didaktice dějepisu. Můj dotaz je následující: *Jak na základě Vašich současných teoretických i praktických zkušeností vidíte další možný vývoj u těchto učebnic?*

Diplomovou práci Romany Honsové proto s radostí doporučuji k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm **v ý b o r n ý**.

V Českých Budějovicích 14. 5. 2012

PhDr. et PaedDr. Jiří Dvořák, Ph.D.